

Sygn. akt III USK 141/22

POSTANOWIENIE

Dnia 5 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania M. B.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 5
kwietnia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 17 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 2115/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 2115/20 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyniku apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we Wrocławiu zmienił wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 6 października 2020 r., sygn. akt VIII U 1105/20 w punktach i i II w ten sposób, że oddalił odwołanie M. B. od decyzji organu rentowego z 19 grudnia 2019 r.

Wyrokiem z 6 października 2020 r., sygn. akt VIII U 1105/20 Sąd Okręgowy we Wrocławiu zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we Wrocławiu z 19 grudnia 2019 r. w ten sposób, że ustalił, że wnioskodawca M. B. nie

podlega jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność będąca wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu od 1 stycznia 2017 r. (pkt I) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Apelację wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 4, art. 12 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej.

Sąd Apelacyjny uznał apelację częściowo za zasadną, zmieniając w jej wyniku zaskarżony wyrok.

Sąd drugiej instancji wskazał, że akceptuje ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, uznając je za własne. Nie były one przy tym sporne w sprawie. Nie ulega wątpliwości, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością „M.” w W. w okresie objętym sporem nie prowadziła faktycznie żadnej działalności. Nie zmienia tego podniesiony przez apelującego argument dotyczący składania sprawozdań finansowych za lata 2011-2016; po pierwsze dlatego, że dotyczą one innego okresu, a po drugie, że odnoszą się do obowiązków wynikających z Kodeksu spółek handlowych, nie zaś podjęcia i prowadzenia działalności faktycznej. Nie można także utożsamić zbycia udziałów w spółce z prowadzeniem działalności, gdyż czynność ta dotyczyła udziałowca.

Sąd Apelacyjny podzielił jednak zarzuty dotyczące prawa materialnego.

Sąd drugiej instancji dostrzegł, że zagadnienie, czy sam fakt bycia wspólnikiem jednoosobowej spółki z o.o., która faktycznie nie prowadzi działalności i nie została wykreślona z właściwego rejestru, prowadzi do nabycia tytułu do ubezpieczenia należy do kontrowersyjnych. W uzasadnieniu Sądu pierwszej instancji przytoczone zostały orzeczenia Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, które prezentują pogląd o konieczności powiązania statusu wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. z prowadzeniem pozarolniczej działalności.

Jednakże najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego konsekwentnie przedstawia stanowisko, że szczególny tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym przyjęty w art. 8 ust. 6 pkt 4 u.s.u.s. oznacza, że obowiązek

ubezpieczenia wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest powiązany jedynie z posiadaniem przez niego takiego statusu prawnego, a nie z (osobistym) prowadzeniem działalności (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2020 r., sygn. akt I UK 225/19, wyrok Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2021 r., I USKP 1/21, postanowienie Sądu Najwyższego z 6 maja 2021 r., III UZ 5/21).

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił stanowisko, że nie można dowolnie przyjmować, iż tytuł ubezpieczenia jedynego wspólnika spółki z o.o., określony w art. 8 ust. 6 pkt 4 u.s.u.s., jest równoznaczny z ubezpieczeniem z tytułu działalności gospodarczej, czyli określonym w art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy. Nie można bowiem przyjąć, że ta sama sytuacja jest uregulowana w dwóch równorzędnych punktach tego samego przepisu (art. 8 ust. 6 pkt 1 i 4). Sytuacja, w której dany przypadek podlega pod dwie regulacje, jest wyjątkiem i wówczas ustawodawca wyraźnie taki wyjątek określa przez jednoznaczny zapis. Są to zatem odrębne tytuły, choćby dlatego że ustawodawca wyraźnie je odróżnia. Od 1 stycznia 2003 r. wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie może być traktowany jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 1 u.s.u.s., ponieważ z tego kręgu został wyłączony poprzez wyraźne uznanie go za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność (art. 8 ust. 6 pkt 4), niebędącą osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą (art. 8 ust. 6 pkt 1). Oznacza to, że do wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. ma zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej, lecz nie art. 8 ust. 4 pkt 1 tej ustawy.

Wspólnik jednoosobowej spółki z o.o. jest więc osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, a nie osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą.

Sąd drugiej instancji uznał przy tym, że zbycie udziałów tylko w celu utraty statusu jedynego wspólnika i uchylenia się od obowiązku zapłaty składek - co wynika wprost z zeznań A. B. i samego wnioskodawcy - stanowiło natomiast czynność zmierzającą do obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c.) przez co nie mogło odnieść skutku w postaci uchylenia się przez wnioskodawcę od obowiązku podlegania ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na:

- istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych, a to art. 13 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym do 18 września 2021 r. budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, w odniesieniu do zarzutu sformułowanego w punkcie a. podstaw skargi.

- oczywistą zasadność skargi, w odniesieniu do zarzutu sformułowanego w punkcie b. podstaw skargi.

Jako podstawy skargi kasacyjnej sformułowano zarzuty:

- a. obraży prawa materialnego, a to art. 6 ust. 1 pkt 5, w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4, w zw. z art. 12 ust. 1 i w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym do 18 września 2021 r. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegającą na przyjęciu, że posiadanie statusu jednoosobowego wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością decyduje o podleganiu ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej bez względu na fakt braku faktycznego podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej przez samą spółkę, w sytuacji, gdy wskazany w art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym do 18 września 2021 r. okres podlegania ubezpieczeniom społecznym uzależniony jest wprost od rozpoczęcia wykonywania działalności;

- b. obraży prawa materialnego, a to art. 6 ust. 1 pkt 5, w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 i w zw. z art. 13 pkt 4a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu nadanym ustawą z 24 czerwca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r., poz. 1621) poprzez jego niezastosowanie w odniesieniu do

wnioskodawcy M. B. i niewprowadzenie daty 18 września 2021 r. jako daty końcowej podlegania ubezpieczeniom społecznym przez wnioskodawcę w związku z zawieszeniem przez „M.” sp. z o.o. działalności w oparciu przepisy ustawy z 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, mimo, że powołana ustawa nowelizująca, która we wskazanym zakresie weszła w życie 18 września 2021 r. wprost wskazuje, że w okresie zawieszenia działalności spółki wspólnicy jednoosobowych spółek z o.o. ubezpieczeniom społecznym nie podlegają.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

1. wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na brak spełnienia ustawowych przesłanek określonych przepisem art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.;

2. zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący

wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Podnosząc występującą rzekomo w podobnych sprawach rozbieżność w orzecznictwie, strona skarżąca jedynie ogólnie wskazała, że w jej ocenie taka rozbieżność występuje, jednak nie przedstawiła jakichkolwiek przykładów rozbieżnych orzeczeń, które zapadły w podobnych sprawach i rzeczywiście mogłyby potwierdzać, że podobne sprawy, w których stany faktyczne są do siebie zbliżone są różnie rozstrzygane przez poszczególne sądy i wymaga to ujednolicenia wykładni prawa, a nie jest jedynie wynikiem różnej oceny stanów faktycznych. Zauważyć należy, na co słusznie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny, że ostatnie orzecznictwo Sądu Najwyższego jest w tej kwestii jednolite i przesądza, że podstawę podlegania ubezpieczeniom społecznym stanowi samo posiadanie statusu wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wpisanej do Krajowego Rejestru Sądowego, a nie faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej przez spółkę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2021 r., I USKP 1/21, OSNP 2021 nr 12, poz. 136). Również fakt, że ustawodawca zdecydował się zmienić przepisy i dokładniej określić zasady podlegania wspólników jednoosobowych spółek ubezpieczeniom społecznym nie przemawia sam w sobie za uznaniem, że kwestia ta nadal wymaga rozstrzygnięcia, w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego. W tej sytuacji nie można uznać, że skarżący prawidłowo uzasadnił istnienie tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4

k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono żadnej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna kwalifikuje się do przyjęcia do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność. Należy zauważyć, że Sądy *meriti* w niniejszej sprawie rozstrzygały o prawidłowości decyzji wydanej 19 grudnia 2019 r., a zatem przed wejściem w życie art. 13 pkt 4a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który wszedł w życie 18 września 2021 r. Sąd drugiej instancji nie był władny, aby modyfikować treść wydanej decyzji w oparciu o przepis, który w momencie jej wydania jeszcze nie obowiązywał.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

[SOP]

[as]